

GEFAD / GUJGEF41(3): 1839-1868(2021)

Ortaokul Öğrencilerinin Öğretmen Etkililiği Algısı ile Okula Bağlılıkları Arasındaki İlişkide Öğrenci Mutluluğunun Etkisi*

The Effect Of Student Happiness on the Relationship Between Secondary School Students Perception of Teacher Effectiveness and School Engagement

Veysel BORA¹, Vicdan ALTINOK²

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü.
veyselbora1706@gmail.com

²Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi ve Denetimi. valtink@gazi.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 10.11.2020

Yayına Kabul Tarihi: 19.06.2021

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ortaokullarda eğitim ve öğretime devam eden öğrencilerin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılıkları arasındaki ilişkide öğrenci mutluluğunun aracı etkisini saptamak ve bazı değişkenlere göre incelemektir. Araştırma, betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi farklı illerde yaşayan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 600 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin öğretmen etkililiği algı düzeylerini belirlemek için "Öğretmen Etkililiği Değerlendirme Ölçeği", okula bağlılık düzeylerini belirlemek için "Okula Bağlılık Ölçeği" ve mutluluk düzeylerini belirlemek için "Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğrencilerimizin okula bağlılık, mutluluk ve öğretmen etkililiği algılarının iyi düzeyde olduğu, bu değişkenler arasında pozitif yönlü ilişkilerin olduğu ve öğrencilerin yaşadıkları illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre okula bağlılık, öğretmen etkililiği ve mutluluk algı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada öğretmen etkililik algısının okula bağlılık üzerindeki doğrudan etkisinin ve öğrenci mutluluğu üzerinden dolaylı etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul bağlılık, Öğretmen etkililiği, Mutluluk.

---

* **Alıntılama:** Çiçek Şentürk, Ö. ve Selvi, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılıkları arasındaki ilişkide öğrenci mutluluğunun etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(3), 1831-1868.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the mediating effect of student happiness on the correlation between the perception of teacher effectiveness and school engagement of students, keeping on education and training in secondary schools and to examine them according to some variables. The study is in a descriptive relational screening model. The population of the study consists of students living in provinces with different socio-economic development levels. The pupils of provinces with different socio-economic development levels form the population of the study. 600 pupils form the sample of the study. In the study, the "Teacher Effectiveness Rating Scale" was used to determine the teacher effectiveness perception levels of the students, the "School Engagement Scale" to determine the level of school engagement, and the "Oxford Happiness Scale-Short Form" to determine their happiness levels. According to the findings obtained in the study: it was determined that the levels of students' perceptions of school engagement, happiness and teacher effectiveness were fine, the inclination of correlation between these variables were positive and the levels of school engagement, teacher effectiveness and happiness perception varied significantly according to the socio-economic development level of the provinces where students lived. In the study, it was determined that the perception of teacher effectiveness has a direct effect on school engagement and an indirect effect on pupils' happiness.

Keywords: School engagement, Teacher effectiveness, Happiness

GİRİŞ

Eğitim sisteminin başarısı ancak nitelikli ve etkili öğretmenlerle mümkündür. Bu çerçevede bazı çalışmalarda öğrenci başarısını etkileyen en önemli faktörün öğretmen ve öğretmen etkililiği olduğu belirtilmektedir. Bu yüzden etkili öğretmenlerin niteliklerinin kavramsal olarak tanımlanması ve öğretmen etkililiğini etkileyen olumlu ya da olumsuz değişkenlerin belirlenmesi önemlidir (Buchanan, 2012). Öğretmen etkililiğini değerlendirme sürecinde kullanılan değişkenlere bağlı olarak kavrama ilişkin çeşitli tanımlar mevcuttur. Söz konusu değişkenlerden en önemlisi öğrenci başarısı olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede öğretmen etkililiği, öğrenci başarısı için çaba harcama, öğrenci başarısını artırmaya dönük sınıf düzeyinde eğitimi şekillendiren öğretmen nitelikleri (Creemers, Kyriakides & Antoniou, 2013; Little, Goe & Bell, 2009) olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan öğretmen etkililiği, Bandura (1977)'nin öz yeterlik kavramı bağlamında etkili öğretme ve öğrenme ortamlarını organize

edebilmeye yönelik öğretmen yeterlilikleri (Kyriakides, Campbell & Christofidou, 2002; Muijs and Harris, 2006) olarak da tanımlanmaktadır. Söz konusu tanımlardan yola çıkarak öğretmen etkililiği, etkili öğretme ve öğrenme ortamlarını organize edebilmeye yönelik yeteneklere sahip öğretmenlerin öğrenci başarısını artırmaya dönük yaptıkları etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir.

Etkili bir öğretimin temel unsurlarının neler olduğu konusunda alanyazında önemli bir arayış söz konusudur. Bu çerçevede öğretmen etkililiği ya da etkili öğretmenlik kavramı sosyal bilimcilerin önemli derece dikkatini çekmiş ve son yıllarda konu üzerine önemli çalışmalar yapılmıştır (Stronge, Ward & Grant, 2011; Stronge, 2013). Ancak yapılan çalışmalara rağmen öğretmen etkililiğinin henüz tam olarak ne olduğu, ne tür boyutlardan oluştuğu ve nasıl ölçüleceği konusunda alanyazında ciddi tartışmalar sürmektedir (Cavaluzzo, 2004; Gallagher, 2004; Harris & Sass, 2007; Kyriakides, 2005; Milanowski, 2004). Bu tür çalışmalarda öğrenci başarısı odaklı ölçümlerin yanı sıra öğrenci değerlendirmeleri, müdür değerlendirmeleri, öğretmen öz değerlendirme raporları ve portfolyo gibi çeşitli yöntemlerle öğretmen etkililiği ölçülmeye çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra alanyazında üretilen çalışmalara dayalı olarak öğretmen etkililiğini ölçmeye yönelik çeşitli modeller geliştirme çabaları da sürmektedir (Darling-Hammond, 2010; Goe, Bell & Little, 2008; Harris, Ingle, Thompson & Rutledge, 2007; Philips, Balan & Manko, 2014; Stronge, 2002; 2007). Öğretmen etkililiğini ölçmeye yönelik yapılan bu çalışmaların genel amacı; öğretmenlik mesleğine hazırlık, istihdam süreçleri, hizmet içi profesyonel gelişim ve öğretmen değerlendirmesine ilişkin karar verme süreçlerinde politika yapıcılara yol göstermektir.

Eğitimin en kritik bileşenlerinden biri öğrencinin akademik başarısı olsa da okulların tek amacı bununla sınırlandırılmamalıdır. Öğrencilerin akademik başarısının yüksek olmasına rağmen okullarından çok memnun olmadıkları ve mutsuz oldukları görülmektedir. Eğitimciler son dönemlerde yaptıkları çalışmalar da öğrencilerin mutlu olmalarına odaklanmış ve okullar için yapılan politikaların akademik sonuçların ötesine geçmesi gerektiğini ve sosyal ve duygusal hedeflerin bu politikalarda yer alması gerektiğini belirtmişlerdir (Baker & Maupin, 2009; Huebner & McCollough, 2000;

Huebner, 2004; Pajares, 2001; Philips, 1993). Nodding (2003) yaptığı çalışmada, öğrencilerin mutluluğunun eğitimin asıl hedefi olması gerektiğini ve iyi bir eğitimin özellikle kişilerin ve toplumların mutlu olmasında önemli olduğunu belirtmiştir. Pajares (2001) çalışmasında, eğitimin amacının akademik yeterliliğin gelişimini aşması gerektiğini ve okulların umutlarını ve özlemlerini takip edebilecek bireyleri tam anlamıyla yetiştiren bir sorumluluk üstlendiklerini iddia etmektedir. Eğitimde politika yapıcılarının öğrencilerin okullarında ve sosyal hayatlarında mutlu olmalarını sağlayacak değişiklikleri yapabilmeleri için tekrar düşünmeleri gerekir (Barth, 2001).

Öğrencilerin akademik başarısı, kendilerini duygusal olarak iyi hissetmeleriyle doğrudan ilişkili bir durumdur (Gable & Haidt, 2005). Okullarda okul müdürlerinin ve öğretmenlerin öğrencilerin duygusal yönünü görmezden gelerek sadece akademik başarıya karşı duyarlı olmaları ve öğrencilere baskı yapmaları öğrencilerin mutsuzluk yaşamalarına neden olmaktadır. Buna bağlı olarak okullarda asıl amacın öğrencinin hem akademik başarısı hem de kişisel ve sosyal gelişimi olmalıdır (Fullan, 2003). Seligman (2002) mutluluğu, anlam, katılım ve eğlencenin bir kombinasyonu olarak tanımlar ve bir insanın yaşamı ve faaliyetlerini anlamlı, eğlenceli ve ilgi çekici bulduğu zaman gerçek mutluluğu yaşadığını iddia eder. Sergiovanni (2007), mükemmel okulu tanımlarken öğrenme, eleştirel düşünme, merak, yaratıcılık, kişilerarası iletişim ve sevgiye vurgu yapmış, duyguların önemini belirtmiştir.

Okula bağlılık, öğrencinin okulun bir parçası olarak kendisini görmesi, eğitim sürecinin içerisinde aktif olma isteği, okuldaki çalışanlar ve arkadaşlarıyla iyi ilişkiler içerisinde olmak, okulda öğrencileri ilgilendiren kararlara katılmak ve katılmaya istekli olmak, eğitim öğretim sürecinde devamsızlık yapmamak, sosyal aktivitelere katılmak, okulda daha fazla zaman geçirmek, kendine öğretim sürecine yönelik hedefler oluşturmak ve kendi düşüncelerini sınıf ortamında da söyleyebilmektir (Mengi, 2011). Finn ve Voelkl (1993), okula bağlılığı, öğrencinin kendisini okula ait hissetmesi ve okulun amaçlarını benimsemesi olarak tanımlamıştır. Erdoğan (2013) okula bağlılığı, öğrencilerin okula karşı aitlik hissetmeleri, okulun amaç, kural ve değerlerini benimsemeleri olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlara bağlı olarak bir öğrencinin okul ve eğitim hakkında

olumlu duygular hissetmesi, okul arkadaşları ve personeliyle iyi ilişkiler içerisinde olması okul bağlılığı olarak tanımlanabilir. Okula bağlılık; düşük başarı, öğrencinin okula yabancılaşması, okuldan kopma ve okul terkinde anahtar bir konuma sahip olduğu için eğitimciler ve araştırmacılar tarafından ele alınmaktadır (Anderson, Christenson, Sinclair ve Lehr, 2004; Önen, 2014). Erdoğan ve Yüksel (2018) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin okul bağlılıklarının yüksek düzeyde olmasının öğrencilerin okula dönük duygu ve davranışlarının olumlu olması, öğrencilerin okullarda yapılan etkinliklere katılması ve öğrencilerin akademik başarılarının artması gibi yararları olduğunu belirtmişlerdir.

Okula bağlılık, öğrencinin okulla değişik yönlerden bütünleşme derecesini ortaya koyar. Bu açıdan bakınca okula bağlılığın üç önemli ögesinin olduğu söylenebilir. Birincisi öğrencinin okul amaçlarını benimsemesi ve kabul etmesi, ikincisi öğrencinin eğitim için beklenenden daha fazla çaba gösterme isteği, üçüncüsü ise öğrencinin okulun bir üyesi olarak eğitime devam etmedeki kesin arzusudur. Kısaca öğrencinin okulu kendisini iyi hissettiği ve olmak istediği bir yer olarak görmesidir. Bu duygunun oluşabilmesi de öğrencinin okulda kendini mutlu hissetmesine bağlıdır. Bu mutluluğu oluşturacak olan en önemli bileşen de öğretmendir. Toplumda mutlu ve başarılı bir gelecek oluşturabilmek için yeni nesli yetiştirecek olan öğretmenlerin etkinlik düzeylerinin önemli olduğu düşüncesinden hareketle bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılıkları arasındaki ilişki de öğrenci mutluluğunun aracı etkisinin önemi saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokullarda eğitim ve öğretime devam eden öğrencilerin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılıkları arasındaki ilişkide öğrenci mutluluğunun aracı etkisini saptamak ve bazı değişkenlere göre incelemektir.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri nedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin mutluluk düzeyleri nedir?

3. Ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiğine ilişkin algıları nedir?
4. Ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiği algıları, okula bağlılıkları ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Ortaokul öğrencilerinin; öğretmen etkililiği algısı, mutluluk düzeyleri ve okula bağlılık düzeyleri arasında öğrencilerin yaşadıkları ilin sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililik algıları ve okula bağlılık düzeyleri arasında mutluluk düzeylerinin aracı bir etkisi var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılıkları arasındaki ilişkide öğrenci mutluluğunun aracı etkisini belirlemek amacı ile yapılacaktır. Bu nedenle çalışma ilişkisel tarama modelindedir.

Araştırmada, biri bağımsız (öğrencilerin mutluluk düzeyleri), ikisi bağımlı (öğretmenlerin etkililik düzeyleri ile öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri) olmak üzere üç değişken bulunmaktadır. Bu değişkenler arasında nedenselliği ortaya çıkarmak ve kuramsal ilişkileri test etmek için yol (path) analizi kullanılmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada çok aşamalı örnekleme (multi-stage sampling) yöntemi kullanılarak evrene ilişkin örneklem belirlenmiştir. Örneklem belirlenirken birinci aşamada tabakalı örnekleme (stratified sampling) yöntemi kullanılmıştır. Araştırma da, araştırma evrenini oluşturan farklı sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan illerin toplam sayısı ve genel toplam içerisindeki oranlar hesaplanmıştır. Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki il sayısının, toplam il sayısı oranına bakılarak farklı sosyo-ekonomik düzeyde kaç ilin örnekleme alınacağı hesaplanmış ve hesaplama sonucunda on il belirlenmiştir. On ilin

örnekleme dâhil edileceği belirlendikten sonra basit seçkisiz örnekleme yoluyla bu illerin hangi iller olacağına karar verilmiştir.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan illerden Antalya, orta düzeyde olan illerden Burdur, Isparta, Afyonkarahisar, Düzce, Konya, Hatay, Gaziantep ve düşük düzeyde olan illerden Van ve Siirt illerinde ortaokulda eğitim öğretime devam eden 600 öğrenci araştırmamızın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak, Öğretmen Etkililiği Değerlendirme Ölçeği (ÖEDÖ), Oxford Mutluluk Ölçeği- Kısa Formu (OMÖ-K) ve Okul Bağlılığı Ölçeği (OBÖ) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan yol analizinden önce, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanarak modele alınan ölçme araçları ayrı ayrı test edilmiştir.

Öğretmen Etkililiği Değerlendirme Ölçeği (ÖEDÖ)

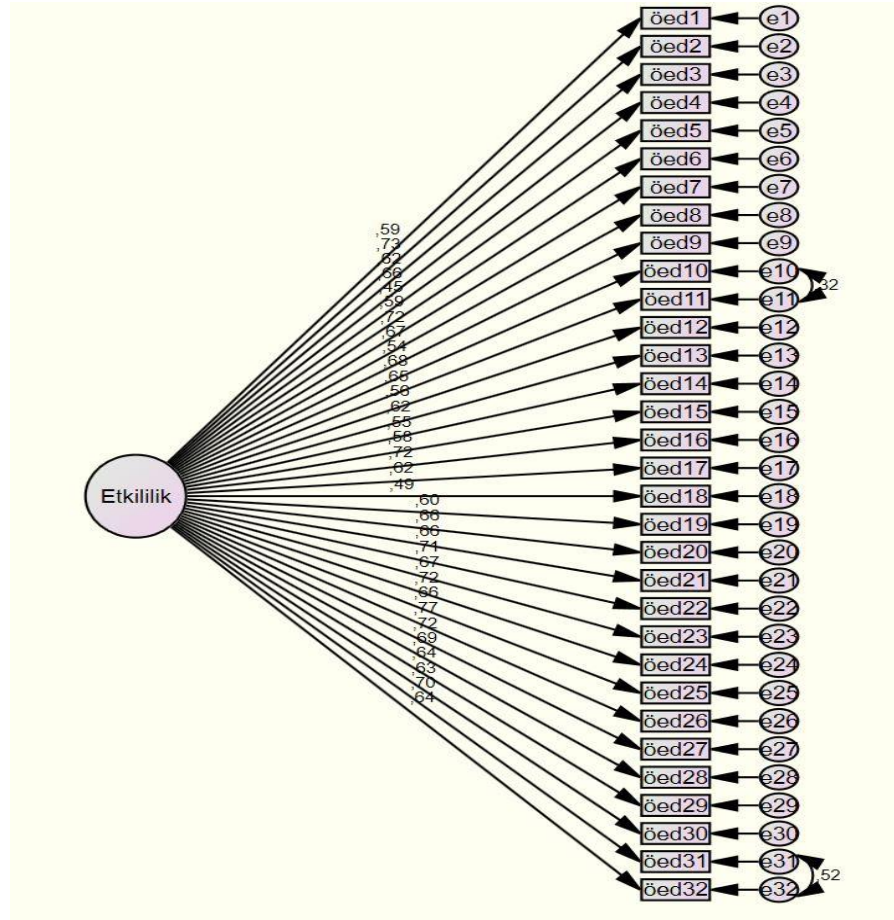
Öğretmenlerin etkililiğini değerlendirmek amacıyla Raza (2010) tarafından geliştirilen ve İhtiyaroğlu (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan tek boyutlu ve 32 maddeden oluşan Öğretmen Etkililiği Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğe yönelik gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ölçeğe ilişkin KMO değerinin .94, Barlett's (X^2) katsayısının 3878.31 ($p < .001$) olduğu görülmektedir. Bu değerler ölçeğin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin faktör yük değerlerinin .47 ile .74 arasında değiştiği, Cronbach's Alpha katsayısının .96 olduğu ve toplam varyansın %43.48'ni açıkladığı görülmektedir.

Tablo 1. ÖEDÖ'ye İlişkin DFA Sonuçları

χ^2	sd	(χ^2 /sd)	RMSEA	CFI	GFI	AGFI	RMR	NFI
1005.360	462	2.18	0.075	0.76	0.85	0.74	0.09	0.76

DFA'ya ilişkin Tablo 1 incelendiğinde ki-kare (χ^2) değerinin 1005.360 ve serbestlik derecesinin (sd) 462 olarak bulunduğu görünmektedir. Ki-kare/serbestlik derecesine bakıldığında değer 2.18 olduğu görülmektedir. Bu bulgu veri setinin faktör yapısını desteklediğini göstermektedir (χ^2 /sd = 2.18). Bununla birlikte RMSEA (0.075), GFI

(0.85) ve RMR (0.09) değerleri modelin iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir. CFI, AGFI ve NFI değerleri modelin zayıf uyum gösterdiğine işaret etmekle birlikte literatürde Ki-kare/serbestlik derecesi ve RMSEA uyum indeksleri modelin uyumunda önemli görülmekte ve uyum indekslerinin değerlendirilmesinin bütüncül bir şekilde olması gerektiği belirtilmektedir (Çokluk vd., 2010). Tek faktörlü yapının tüm ölçütler göz önünde bulundurulduğunda kabul edilebilir bir model olduğu söylenebilir.

Şekil 1. “Öğretmen Etkililik Algısı Ölçeğinin” Yol Diyagramı

Şekil 1’de her bir maddenin örtük bağımlı değişken üzerindeki korelasyon katsayıları ve yordama miktarları görülmektedir. Tek faktörlü modelde maddelerin regresyon

katsayılarının .49 ile .73 arasında değiştiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak maddeler arasındaki regresyon katsayılarının iyi düzeyde olduğu ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde modelin kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

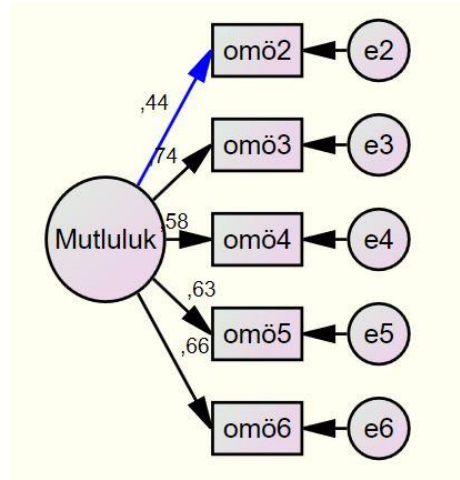
Oxford Mutluluk Ölçeği- Kısa Formu (OMÖ)

Öğrencilerin mutluluk düzeylerini belirlemek için Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu-OMÖ-K kullanılmıştır. Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (Hills ve Argyle, 2002) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Doğan ve Çötök (2011), ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasını yapmışlardır. Oxford Mutluluk Ölçeğine yönelik gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda ölçeğe ilişkin KMO değerinin .94, Barlett's (X^2) katsayısının 3878.31 ($p < .001$) olduğu görülmektedir. Bu değerler ölçeğin açılımlayıcı faktör analizi için uygun olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 2. Oxford Mutluluk Ölçeği- Kısa Formu DFA Sonuçları

χ^2	sd	(χ^2 /sd)	RMSEA	CFI	GFI	AGFI	RMR	NFI
8.616	5	1.72	0.059	0.98	0.98	0.95	0.06	0.96

ÖMÖ'nün doğrulayıcı faktör analizine ilişkin tablo 2 incelendiğinde ki-kare (χ^2) değerinin 8.616 ve serbestlik derecesinin (sd) 5 olarak bulunduğu görülmektedir. Ki-kare/serbestlik derecesine bakıldığında değer 1.72 olduğu görülmektedir. Bu bulgu veri setinin faktör yapısını desteklediğini göstermektedir (χ^2 /sd = 1.72). Bununla birlikte tüm uyum indeksleri modelin iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Tüm ölçütler göz önünde bulundurulduğunda tek faktörlü yapının iyi bir model olduğu söylenebilir.

Şekil 2. “Öğrenci Mutluluk Ölçeğinin” Yol Diyagramı

Şekil 2’de her bir maddenin örtük bağımlı değişken üzerindeki yordama miktarları ve korelasyon katsayıları görülmektedir. Bu veriler ışığında maddeler arasındaki regresyon katsayılarının iyi düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bütüncül şekilde değerlendirildiğinde modelin iyi bir model olduğu söylenebilir.

Okul Bağlılığı Ölçeği (OBÖ)

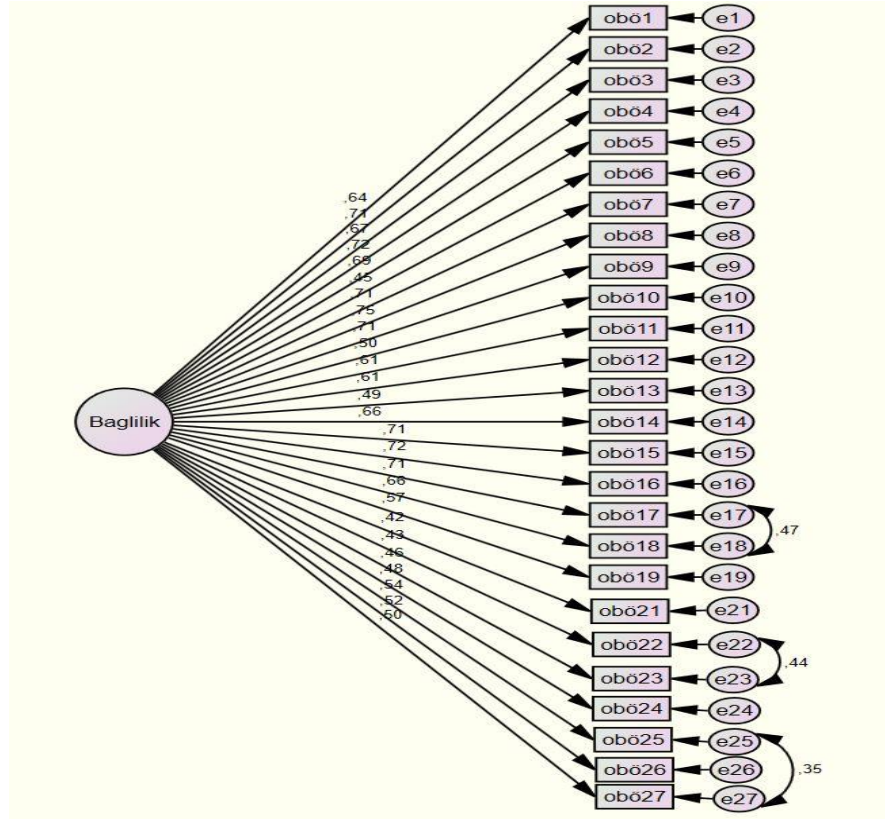
Ölçek, Arastaman (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin 27 maddeden oluşan duyuşsal boyutu araştırmada kullanılmıştır. Okula Bağlılık Ölçeğine yönelik gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda ölçeğe ilişkin KMO değerinin .91, Barlett’s (X^2) katsayısının 2845.05 ($p < .001$) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. ÖBÖ’ye İlişkin DFA Sonuçları

χ^2	sd	(χ^2 /sd)	RMSEA	CFI	GFI	AGFI	RMR	NFI
672.707	296	2.27	0.078	0.85	0.78	0.74	0.12	0.76

ÖBÖ’nün doğrulayıcı faktör analizine ilişkin tablo incelendiğinde ki-kare (χ^2) değerinin 672.707 ve serbestlik derecesinin (sd) 296 olarak bulunduğu görülmektedir. Ki-kare/serbestlik derecesine bakıldığında değer 2.27 olduğu görülmektedir. Bu bulgu veri setinin faktör yapısını desteklediğini göstermektedir (χ^2 /sd = 2.27). Bununla

birlikte RMSEA (0.078), CFI (0.85) ve RMR (0.11) değerleri modelin iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir. GFI, AGFI ve NFI değerleri modelin zayıf uyum gösterdiğine işaret etmekle birlikte tüm ölçütler birlikte değerlendirildiğinde tek faktörlü yapının kabul edilebilir bir model olduğu söylenebilir. DFA ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar ve birinci düzey yol diyagramı Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 3. "Okula Bağlılık Ölçeğinin" Yol Diyagramı

Şekil 3'te her bir maddenin örtük bağımlı değişken üzerindeki yordama miktarları ve korelasyon katsayıları görülmektedir. Faktör yük dağılımı uygunluk göstermeyen 20. Madde atıldıktan sonra tek faktörlü modelde maddelerin regresyon katsayılarının .42 ile .75 arasında değiştiği görülmektedir. Bu veriler ışığında maddeler arasındaki regresyon

katsayılarının iyi düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bütüncül şekilde değerlendirildiğinde modelin kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan veriler 2019-2020 eğitim öğretim yılında toplanmıştır. Araştırmacı tarafından Milli Eğitim Bakanlığında gerekli izinler alınarak ölçekler uygulanmıştır. Araştırma kapsamında 600 öğrenciye ulaşılarak analizler yapılmıştır. Araştırmada SPSS 21 (Statistical Package for the Social Sciences) ve Amos 18.0 programları nicel verilerin çözümlenmesi amacıyla kullanılmıştır.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu araştırmanın uygulamaları gerçekleştirilirken araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun davranılmıştır. Veri toplama sürecinde araştırma sonuçlarının sadece yürütülen araştırmanın amacı kapsamında kullanılacağı örnekleme oluşturan öğrencilere ifade edilmiştir. Birinci yazarın doktora tez çalışmasının bir kısmı kapsamında gerçekleştirilen uygulamalar için Milli Eğitim Bakanlığında gerekli resmi izinler alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde; alt problemler çözümlenerek elde edilen bulgular açıklanmıştır.

Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılık, Mutluluk ve Öğretmen Etkililiğine İlişkin Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrenci algılarına göre, okula bağlılık, mutluluk ve öğretmen etkililiği düzeyi incelenmiştir. Tablo 4'te, ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık, mutluluk ve öğretmen etkililiğine ilişkin algı düzeylerine ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 4. Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılık, Mutluluk ve Öğretmen Etkililiğine İlişkin Algı Düzeyleri

Değişkenler	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	S
Okula bağlılık	1.08	5.00	3.73	.78
Mutluluk	1.00	5.00	3.39	.91
Öğretmen etkililiği	1.47	5.00	3.74	.77

Öğrencilerimizin okula bağlılık, mutluluk ve öğretmen etkililiği düzeylerine ilişkin tablo incelendiğinde, öğrencilerin okula bağlılık ($\bar{X}=3.73$), mutluluk ($\bar{X}=3.39$) ve öğretmen etkililiği algısı ($\bar{X}=3.74$) düzeylerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Standart sapma değerleri tabloda incelendiğinde en homojen dağılımın öğretmen etkililiğinde ($S = .77$), en heterojen dağılımın ise mutluluk düzeyinde ($S = .91$) olduğu görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Öğretmen Etkililiği, Mutluluk ve Okula Bağlılıkları Arasındaki İlişkiler

Araştırmamızın dördüncü alt probleminde ortaokul öğrencilerinin mutluluk algı düzeyleri, öğretmen etkililik algıları ve okula bağlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır sorusuna cevap aranmıştır. Bu ilişkiyi ortaya çıkarabilmek için Perason korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenler arasında ki ilişkiye ait sonuç Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Öğretmen Etkililiği, Mutluluk ve Okula Bağlılıkları Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3
1. Etkililik	1.00	.39**	.73**
2. Mutluluk		1.00	.53**
3. Bağlılık			1.00

** $p < .01$

Tablo 5 incelendiğinde, öğrenci mutluluk algısı, öğretmen etkililik algısı ve öğrenci bağlılığı arasındaki ilişkiler görülmektedir. Burada yer alan değişkenlerin birbiriyle pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili oldukları görülmektedir. Buna göre öğrencilerin

öğretmen etkililik algısı ile öğrencilerin mutluluk düzeyleri arasında ($r = .39, p < .01$) ve öğrenci mutluluk algısı ile öğrencilerin okula bağlılığı arasında ($r = .53, p < .01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Ortaokul Öğrencilerinin; Öğretmen Etkililiği, Mutluluk ve Okula Bağlılıklarının Öğrencilerin Yaşadıkları İlin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Betimsel Verileri

Ortaokul öğrencilerinin; öğretmen etkililiği, mutluluk ve okula bağlılıklarının öğrencilerin yaşadıkları ilin sosyo-ekonomik düzeyine göre karşılaştırılması Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin; Öğretmen Etkililiği, Mutluluk ve Okula Bağlılıklarının Öğrencilerin Yaşadıkları İlin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Betimsel Veriler

Değişkenler	1. Düşük ($n = 200$)		2. Orta ($n = 200$)		3. Yüksek ($n = 200$)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Bağlılık	3.79	.76	3.86	.71	3.53	.81
Mutluluk	3.57	.91	3.39	.87	3.22	.91
Etkililik	3.80	.68	3.85	.76	3.57	.84

Öğrencilerin öğretmen etkililiği, mutluluk ve okula bağlılıklarının yaşadıkları ilin sosyo ekonomik düzeyine ilişkin betimsel verilerin yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde, okula bağlılığı en yüksek grubun orta sosyo ekonomik gelişmişlik ($\bar{X} = 3.86$) düzeye sahip illerde yaşayan grup, en düşük grubun ise düşük sosyo ekonomik gelişmişlik ($\bar{X} = 3.94$) düzeye sahip illerde yaşayan öğrenci grubu olduğu görülmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde mutluluk algısı düzeyi en yüksek grubun düşük sosyo ekonomik gelişmişlik ($\bar{X} = 3.57$) düzeye sahip grup, mutluluk algısı düzeyinin en düşük grubun ise yüksek sosyo ekonomik gelişmişlik ($\bar{X} = 3.22$) düzeye sahip öğrenci grubu olduğu görülmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde etkili öğretmenlik algısı düzeyi en yüksek grubun orta sosyo ekonomik gelişmişlik ($\bar{X} = 3.88$) düzeye sahip grup, etkili öğretmenlik algısı düzeyinin

en düşük grubun ise düşük sosyo ekonomik gelişmişlik ($\bar{X}=3.80$) düzeye sahip öğrenci grubu olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Ortaokul Öğrencilerinin; Öğretmen Etkililiği, Mutluluk ve Okula Bağlılıklarının Yaşadıkları İlin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
Bağlılık	Gruplar arası	11.94	2	5.97	10.22	.00	Dunnett's C 1-2, 2-3, 1-3
	Gruplar içi	348.67	597	.58			
	Toplam	360.61	599				
Mutluluk	Gruplar arası	12.11	2	6.05	7.55	.00	Dunnett's C 1-2, 2-3
	Gruplar içi	478.85	597	.80			
	Toplam	490.96	599				
Etkililik	Gruplar arası	9.20	2	4.60	7.89	.00	Tukey 1-3, 2-3
	Gruplar içi	348.06	597	.58			
	Toplam	357.26	599				

Öğrencilerin öğretmen etkililiği, mutluluk ve okula bağlılıklarının yaşadıkları ilin sosyo ekonomik düzeyine göre ANOVA sonuçlarına ilişkin tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin okula bağlılıklarının [$F(2, 597) = .58, p < .05$] anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin okul bağlılığı arasında ki anlamlı farklılıkların hangi sosyo ekonomik gelişmişlik düzey gruplarında oluştuğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Yapılan test sonuçlarına göre düşük sosyo-ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrencilerle orta ve yüksek sosyo ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Sosyo ekonomik düzeyi düşük ve yüksek gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler arasındaki farkın düşük; sosyo ekonomik düzeyi düşük ve orta gelişime sahip illerde yaşayan öğrencilerde ki farkın ise orta sosyo ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyi orta ve yüksek olan iller de yaşayan öğrenciler arasında da farklılık olduğu ve bu farkın orta sosyo ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Tablo 14'e baktığımızda öğrenci mutluluğunun [$F(2, 597) = .80, p < .05$] öğrencilerin yaşadıkları illerin sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyine göre anlamlı farklılık

gösterdiğini görmekteyiz. Öğrencilerin mutluluğu arasında ki anlamlı farklılıkların hangi sosyo ekonomik gelişmişlik düzeye sahip öğrenci gruplarında oluştuğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük ve orta illerde yaşayan öğrenciler arasında düşük sosyo ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler lehine anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyi orta ve yüksek illerde yaşayan öğrenciler arasında da fark olduğu ve bu farkın orta sosyo ekonomik gelişim düzeyine sahip illerde yaşayan öğrenciler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 7'ye baktığımızda öğrencilerin öğretmen etkililiği algıları [$F(2, 597) = .58, p < .05$] yaşadıkları illerin sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiğini görmekteyiz. Öğrencilerin öğretmen etkililiği algıları arasında ki anlamlı farklılıkların hangi sosyo ekonomik gelişmişlik düzey gruplarında oluştuğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Yapılan test sonuçlarına göre sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük ve yüksek olan illerdeki farkın düşük sosyo ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Yine çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre orta ve yüksek sosyo ekonomik gelişime sahip illerde yaşayan öğrenciler arasında da fark olduğu ve bu anlamlı farkın orta sosyo ekonomik gelişim düzeyine sahip illerde yaşayan öğrenciler lehine olduğu görülmektedir.

Öğretmen etkililik algısı ile okula bağlılık arasındaki ilişkide öğrenci mutluluğunun aracı etkisini tespit etmek amacıyla path analizi yapılmıştır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri Path analizi kullanılarak gözlenmiştir. Modelin uyumuna ilişkin hesaplanan uyum indeksleri Tablo 8'de gösterilmektedir.

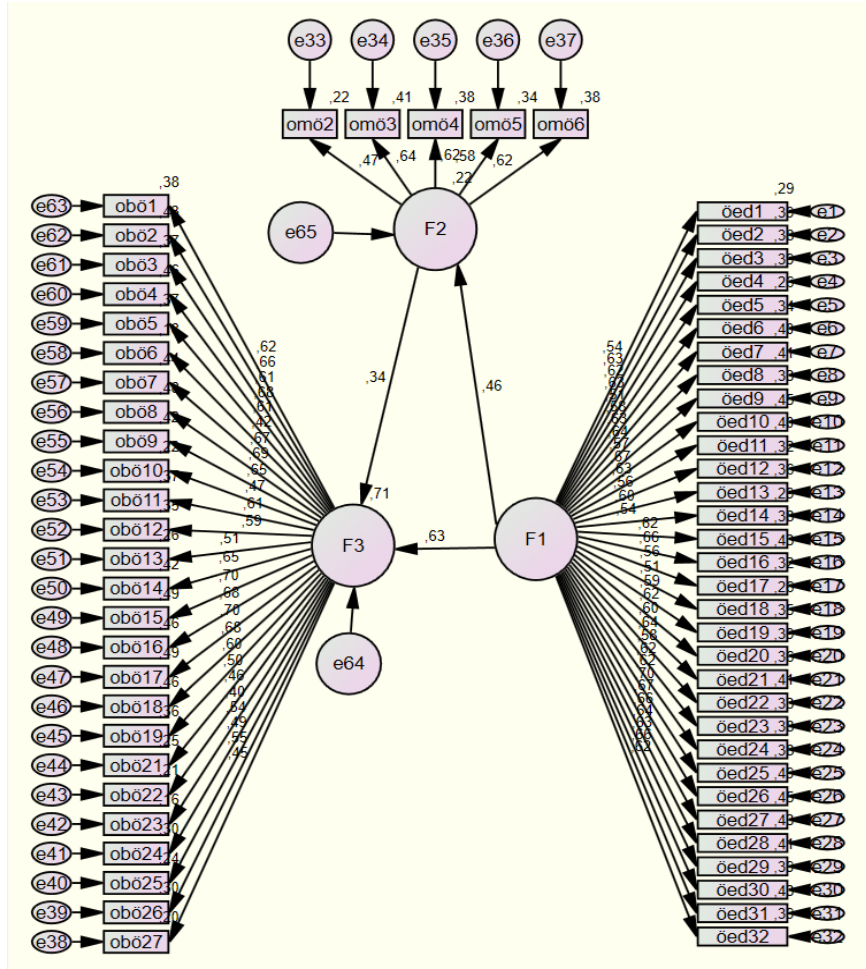

Tablo 8. Modele İlişkin Uyum İndeksleri

χ^2	sd	(χ^2 /sd)	RMSEA	CFI	NFI	GFI	AGFI	RMR
567.999	1887	2.42	.05	.84	.75	.79	.78	.07

Tablo 8 incelendiğinde de, modelin uyumuna ilişkin hesaplanan uyum indeksleri modelin verilerle kabul edilebilir uyum gösterdiği yönünde olduğu sonucuna varılmaktadır ($X^2 / sd = 2.42 < 5$, $RMSEA = .05 < .08$, $CFI = .84$, $NFI = .75$, $GFI = .79$, $AGFI = .78$, $RMR = .07$).

Öğretmen etkililik algısının okula bağlılık üzerindeki yordayıcılığı ve bu yordayıcılıkta öğrenci mutluluğunun rolüne ilişkin standartlaştırılmış path katsayıları Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4 Standartlaştırılmış Path Katsayıları

Öğretmen etkililik algısının bağıllık üzerindeki doğrudan ve öğrenci mutluğu üzerinden dolaylı etkileri aşağıda yer alan Tablo 9 ve Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9. Modele İlişkin Doğrudan Etkiler

Bağımlı Değişken	Etki	Bağımsız Değişken	Standardize Tahmin (Estimate)	Standart Hata (SE)	Kritik Oran (CR)	Anlamlılık Değeri (p)
Mutluluk	←	Etkililik	.47	.07	6.91	***
Bağlılık	←	Etkililik	.63	.06	6.21	***
Bağlılık	←	Mutluluk	.34	.08	8.48	***

*** $p < .001$

Tablo 9'daki standartlaştırılmış path katsayıları, öğretmen etkililik algısının öğrenci mutluluğunun ($\beta = .47$) ve bağlılığının ($\beta = .63$) doğrudan pozitif yönlü ve anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Buna ek olarak sonuçlar öğrenci mutluluğunun öğrenci bağlılığının pozitif yönlü ve anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir ($\beta = .34$).

Tablo 10. Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkileri

Değişkenler	Etkiler*		
	Doğrudan	Dolaylı	Toplam
Etkililik	.63	.16	.79
Mutluluk	.34	-	.34

Tablo 10 öğretmen etkililik algısının öğrenci bağlılığını öğrenci mutluluğu üzerinden dolaylı olarak yordadığını ortaya koymuştur ($\beta = .16$). Buna göre öğretmen etkililik algısının öğrenci bağlılığı üzerindeki toplam etkisi $\beta = .79$ olarak gerçekleşmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü sorusuna ait bulgularına göre; öğrencilerin okula bağlılık, mutluluk ve öğretmen etkililiği algı düzeylerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. İlgili alanyazında daha önce yapılan bazı araştırma sonuçlarıyla bu araştırmanın yukarıda ifade edilen bulguları uyumludur. Literatürde öğrencilerin okul bağlılığı ile ilgili çalışmalara baktığımızda Tüzel İşeri ve Yavuz Tabak (2019)

çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin yüksek düzeyde olduklarını bulmuşlardır. Yine benzer bir sonucu Sağlam ve İkiz (2017) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmasında bulmuşlardır. Karabağ Köse (2019) yapmış olduğu çalışmasında öğrencilerin okul bağlılığının iyi düzeyde olduğunu belirtmiştir. Okula bağlılık ile ilgili alanyazın incelendiğinde öğrencilerin okul bağlılıklarının orta düzeyde olduğu çalışmaların olduğu görülmektedir (Argon ve İsmetoğlu, 2016; Arastaman, 2009; Özdemir ve Kalaycı, 2013). Akbaba (2018) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında öğrencilerin mutluluklarını yüksek düzeyde bulmuştur. Jean ve Li (2012) ilköğretim öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile ilgili yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur. Benzer sonuçları Sezgin ve Kaya (2017) ve Yıldırım ve Turaç (2020) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında bulmuşlardır. Yazıcı (2015) beden eğitimi öğretmeni adaylarının mutluluk ve zindelik düzeylerini incelediği araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, katılımcıların mutluluk düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sarıçam (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında ise öğrencilerin mutluluk düzeylerini düşük olduğunu belirtmiştir.

Araştırmanın diğer bir bulgusunda ortaokul öğrencilerinin mutluluk algı düzeyleri, öğretmen etkililik algıları ve okula bağlılık düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Literatürde mutluluk ve okula bağlılık ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlanmamıştır ancak benzer araştırmada öğrencilerin lise yaşam kalitesi ile okula bağlılıklarını arasında pozitif yönlü ilişkinin olduğu belirtilmiştir (Argon ve İsmetoğlu, 2016). Mert ve Kahraman (2018) yapmış oldukları çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ve aile ilişkileri puanları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Bununla birlikte öğrencilerin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılığı arasında ($r = .33, p < .01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Literatürde okul bağlılığı ve öğretmen etkililiği arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarda da benzer sonuçlar elde

edilmiştir (Rogers-Şirin, 2004; İhtiyaroğlu, 2016; Klem ve Connell, 2004; Cemalcılar, 2010; Fall ve Roberts, 2012;).

Araştırmadaki diğer bir bulguya göre ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiği, mutluluk ve okula bağlılıklarının yaşadıkları ilin sosyo ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Literatür incelendiğimiz zaman öğrencilerin okula bağlılıkları ve yaşadıkları yer arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar olduğunu görmekteyiz. Yılmaz ve ark. (2016) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında il merkezinde yaşayan öğrencilerin okula bağlılıklarının düşük olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer bir sonucu Goodenow ve Grady (1993), yapmış oldukları çalışma da belirtmişlerdir. Çalışma sonucunda şehir dışında bulunan ve daha az sayıda öğrencinin devam ettiği küçük okullara devam eden öğrencilerin şehir merkezinde bulunan okullardaki öğrencilere göre okula aidiyet duygularının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre öğretmen etkililik algısının öğrenci mutluluğunun ve bağlılığının doğrudan pozitif yönlü ve anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Buna ek olarak sonuçlar öğrenci mutluluğunun öğrenci bağlılığının pozitif yönlü ve anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Literatür incelendiğinde okula bağlılık, mutluluk ve öğretmen etkililiğinin ilişkisini araştıran çalışmaların sınırlı olduğu fakat mutluluk-okula bağlılık ve mutluluk-öğretmen etkililiğini araştıran çalışmalara rastlanmıştır. Bu araştırmanın yukarıda ifade edilen bulgularıyla ilgili benzer bir sonucu Sancak (2019) yapmış olduğu çalışmada bulmuştur. Çalışmada okula bağlılık ve mutluluk arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Benzer bir sonuç da okullarda öğrenciler ve öğretmenler tarafından kurulan yakın ilişkilerin öğrencilerin mutluluğunu arttırdığını ve bu öğrencilerin okul bağlılıklarının yüksek olduğu Ryan ve Powelson (1991) tarafından belirtilmiştir. Cacioppo ve ark. (1999), Ouweneel ve ark. (2011); Salanova ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da yüksek mutluluk düzeyine sahip öğrencilerin okula bağlılıklarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fredrickson (2001); Korobova (2012) yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin mutlu olmasının okula

bağlılıklarını arttırdığını belirterek benzer sonuç ifade etmişlerdir. Blazer and Kraft (2017) çalışmasında öğrencilerin mutlu olmasında etkili öğretmen davranışlarının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, okullarda öğrencilerin mutluluğunu sağlayan, öğrencilerin öğretmenlerini etkin olarak algılaması ve okula bağlılık duygusu geliştirmiş olmalarıdır. Bu değişkenler tek başına yeterli olmayabilir. Öğrencileri okulda mutlu edecek, onları okula bağlayacak farklı değişkenler de olabilir.

Öneriler

Araştırmaya konu olan okula bağlılık, öğretmen etkililiği algıları ve mutluluk düzeylerine ilişkin değişkenleri etkileyebilecek diğer değişkenler ele alınarak yeni araştırmalar yapılabilir. Ayrıca, öğrencilerin mutluluk düzeyleri üzerinde etki oluşturabilecek farklı değişkenlerin etkisinin incelenmesini konu alan araştırmalar yapılabilir. Örneğin, öğrencilerin mutluluğunun öğretmen ve okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile ilişkilendirmek gibi.

Öğrencilerin mutluluğu üzerine nitel çalışmalar yapılarak mutluluğu etkileyen faktörleri ve bu faktörlerden nasıl yararlanılması gerektiğine ilişkin de çeşitli bilgiler elde edilebilir.

Değişen akran ilişkileri, teknolojinin beraberinde getirdiği yeni öğretim süreci (uzaktan öğretim) ile öğrencilerin mutluluk düzeyleri ile ilgili ilişkilerin göz önüne alındığı çalışmalar yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, T. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Arastaman, G. (2009). Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 102-112.
- Argon, T., & İsmetoğlu, M. (2016). Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 238-249.
- Argyle, M. (2001). *The psychology of happiness*. New York: Routledge.
- Arslan, R. Ş. (2014). Integrating feedback into prospective english language teachers' writing process via blogs and portfolios. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*. 13(1). 131-150.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy. Vilayanur S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York: Academic.
- Baker, J.A. & Maupin, A.N. (2009). School satisfaction and children's positive school adjustment. In J. Gilman, E.S. Huebner, & M.J. Furlong (Eds.), *Handbook of Positive Psychology in Schools* (pp. 189-19). New York, NY: Routledge.
- Barth, R.S. (2001). *Learning by Heart*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Blazer, D. & Kraft, M. (2017). *Teacher and teaching effects on students attitudes and behaviors*. Educational Evaluation and Policy Analysis [Internet]. 2017;39 (1) :146-170.
- Bozkuş, K. & Marulcu, İ. (2016). *Qualities of effective teachers according to teacher candidates*. 8th International Congress of Educational Research, Çanakkale, Turkey.
- Buchanan, J.,(2012). *Sustainability Education and Teacher Education: Finding a Natural Habitat*, Australian Journal of Environmental Education, Volume 28, Issue 2 December 2012 , pp. 108-124.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Cavaluzzo, L. (2004). *Do teachers with National Board Certification improve student outcomes?* The CNA Corporation: Alexandria, VA. Retrieved from: <http://www.cna.org/documents/CavaluzzoStudy.pdf>

- Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied Psychology: An International Review*, 59(2), 243–272
- Creemers, B.P.M., Kyriakides, L., & Antoniou, P. (2012). *Teacher professional development for improving quality of teaching*, New York, USA.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik, SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem.
- Darling-Hammond, L. (2010). *Evaluating Teacher Effectiveness: How Teacher Performance Assessments can Measure and Improve Teaching*. Washington DC: Center for American Progress
- Doğan, T. & Çötök, N. (2011). Oxford mutluluk ölçeği Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165-172.
- Erdoğan, Y. M. & Yüzbaşı, D. (2018). Lise öğrencilerinde okula bağlılık ile genel özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(32), 205-227.
- Fall, M. A. & Roberts, G. (2012). High school dropouts: interactions between social context, self-perceptions, school engagement, and student dropout. *Journal of Adolescence*. 35(4), 787-798.
- Finn, J. D., & Voelkl, K. E. (1993). School characteristics related to student engagement. *The Journal of Negro Education*, 62(3), 249-268.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology. *American Psychologist*, 56, 218-226.
- Fullan, M. (2003). *The moral imperative of school leadership*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Gable, S. & Haidt, J. (2005). What (and why) is positive psychology? *Review of General Psychology*, 9(2), 103-110
- Gallagher, J. J. (2004). *Introduction to public policy in gifted education*. In J. Gallagher (Ed.), *Public policy in gifted education* (pp. xxiii–xxix). Thousand Oaks, CA: Corwin Press
- Gao, L., Bell, C. & Little, O. (2008). Approaches to Evaluating Teacher Effectiveness: A Research Synthesis, *National Comprehensive Center for Teacher Quality*, 8(8), 4. ERIC Number: ED521228,
- Goodenow, C. & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71.
- Harris, D. N., Rutledge, S.A., Ingle, W. K., & Thompson, C. C. (2007). Mix and match: What principals look for when hiring teachers and what this means for teacher quality policies. Retrieved from www.teacherqualityresearch.org/mix_match

- Hills, P. ve Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences, 33*, 1073–1082.
- Huebner, E.S., & McCullough, G. (2000). Correlates of school satisfaction among adolescents, *Journal of Educational Research, 93*(5), 331-335.
- İhtiyaroğlu, N., (2014). *Okul ikliminin öğretmen etkililiği ve öğrenci okul bağlılığı ile ilişkisinin incelenmesi. (Yayımlanmış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Karabağ Köse, E. (2019). Dezavantajlı bölge okullarında öğrenim gören risk altındaki öğrencilerin okul bağlılıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim, (44)199*, 321-336.
- Karabova, N. (2012). *A comparative study of student engagement, satisfaction, and academic success among international and American student.* (Doctoral Dissertation). Iowa State University, Educational Leadership, Ames, Iowa
- Kyriakides, L., Campbell, R.J., & Christofidou, E. (2002). Generating criteria for measuring teacher effectiveness through a self-evaluation approach: A complementary way of measuring teacher effectiveness. *School Effectiveness and School Improvement, 13* (3), 291-325.
- Little, O., Goe, L., & Bell, C. (2009). *A practical guide to evaluating teacher effectiveness.* National Comprehensive Center for Teacher Quality.
- Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11.sınıf öğrencilerinin sosyal destek ve öz yeterlik düzeylerinin okula bağlılıkları ile ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Milanowski, A.T. & Heneman III, H.G. (2001). Assessment of Teacher Reactions to a Standards-based Teacher Evaluation System: A Pilot Study. *Journal of Personnel Evaluation in Education 15*(3), 193–212.
- Muijs, D., & Harris, A. (2006). Teacher led school improvement: Teacher leadership in UK. *Teaching and Teacher Education, 22*, 961–972.
- Noddings, N. (2003). *Happiness and education.* New York: Cambridge University Press
- Ouweneel, E., Le Blanc, P.M., & Schaufeli, W.B. (2011). Flourishing students: A longitudinal study on positive emotions, personal resources, and study engagement. *Journal of Positive Psychology, 6*(2), 142–153.
- Özdemir M. & Kalaycı H. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13*, 2134-2137.
- Pajares, F. (2001). Toward a positive psychology of academic motivation. *The Journal of Educational Research, 95*(1), 27-35.

- Raza, S. A. (2010). *Relationship between organizational climate and performance of teachers in public and private colleges of Punjab*. Doctoral Dissertation, Arid Agriculture University Graduate School, Rawalpindi, Pakistan.
- Rushton, S., Morgan, J., and Richard, M. (2007). Teacher's Myers-Briggs Personality Profiles: Identifying Effective Teacher Personality. *Teacher and Teacher Education*, 23 (1): 432-441.
- Ryan, R. M. Ve Deci, E., L. (2001), On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudaimonic well-being, *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166.
- Salanova, M., Schaufeli, W., Martínez, I., & Bresó, E. (2010a). How obstacles and facilitators predict academic performance: The mediating role of study burnout and engagement. *Anxiety Stress and Coping*, 23(1), 53–70.
- Sancak, T. (2019). *Öğretmenlerin okullardaki mekân düzenlemelerine ilişkin memnuniyetleri ile mutluluk ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıçam, H. (2014). Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Mutluluğa Etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8),1-12.
- Seligman, M. E. P. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. In C. R. Snyder and S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 3-9). New York: Oxford.
- Senemoğlu, N., (2001). *Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Nitelikleri*. Ankara:2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu, Tekişik Yayın
- Sergiovanni, T.J. (2007). *Rethinking leadership: A collection of articles*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Sinclair, M. F., Hurley, C. M., Evelo, D. L., Christenson, S. L., & Thurlow, M. L. (2001), "Making Connections That Keep Students Coming To School", In R. Algozzine, P. Kay (Eds.), *Preventing problem behaviors: A Handbook of Successful Prevention Strategies*, Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Sinclair, M. F., Christenson, S. L., Lehr, C. A., & Anderson, A. R. (2003). Facilitating student engagement: Lessons learned from Check & Connect longitudinal studies. *The California School Psychologist*, 8(1), 29 - 41.
- Stronge, J. H. (2010). *Effective teachers = student achievement: What the research says*. Larchmont: Eye on Education
- Stronge, J. H., Ward, T. J., & Grant, L. W. (2011). What makes good teachers good? A crosscase analysis of the connection between teacher effectiveness and student achievement. *Journal of Teacher Education*, 62(4), 339-355.

- Şirin, S. R., & Rogers- Şirin, L. (2004). Exploring school engagement of middle-class African American adolescents. *Youth & Society*, 35(1), 323-240.
- Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 649-669.
- UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2003). Teacher Professional Development. Unesco Publishing.
unesdoc.unesco.org
- Yazıcı, Ö.F. (2015). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarının mutluluk ve zindelik düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, Z. (2015). *Ortaöğretim Kurum Öğrencilerinde Okula Bağlılık Olgusunun aşarı Düzeylerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kocaeli.

ORCID

Veysel BORA <https://orcid.org/0000-0003-3326-5761>

Vicdan ALTINOK <https://orcid.org/0000-0002-9189-8068>

SUMMARY

Aim

The purpose of this study is to determine the mediating effect of student happiness on the correlation between the perception of teacher effectiveness and school engagement of students, keeping on education and training in secondary schools and to examine them according to some variables.

Method

The study is in a descriptive relational screening model. In the research, the total number of provinces at different socio-economic levels that make up the research population and the rates in the general total were calculated. The number of provinces at each level that would be included in the sample was calculated according to the ratio of the number of provinces at different socio-economic levels to the total number of provinces and pupils living in provinces with different socio-economic development levels form the population of the study. 600 pupils form the sample of study. In the study, Teacher Effectiveness Rating Scale, Oxford Happiness Scale-Short Form and School Engagement Scale were used as data collection tools. In the research, the numbers of items that take place in the scales used as data collection tools are 32, 7 and 27 respectively. In addition to the scales, the demographic variables of the students were included in the questionnaire used in the study.

Findings

According to the findings obtained in the study; It was determined that the levels of students' perceptions of school engagement, happiness and teacher effectiveness were fine. Also, according to the findings of the study, a positive and significant inclination of correlation between students' perception of happiness, teacher effectiveness and student engagement was determined. Accordingly, there is a moderate and positive inclination of correlation between students' perception of teacher effectiveness and students' happiness levels, and between students' perception of happiness and students' school engagement. According to another finding of the study, it was determined that the levels of students' school engagement, teacher effectiveness and perception of happiness differ significantly according to the socio-economic development level of the provinces they live in.

Result and Discussion

In the study, it was determined that teacher effectiveness perception is a direct positive and significant predictor of student happiness and students' school engagement. However, it was determined that students' perception of teacher effectiveness indirectly predicted students' school engagement through student happiness. Sancak (2019) found a similar result regarding the above-mentioned findings of this research in study. Cacioppo et al. (1999), Ouweneel et al. (2011); Salanova et al. (2011) concluded that students with high levels of happiness also have strong school engagements. In line with these results, what ensures students' happiness in schools

is that students perceive their teachers effectively and develop a sense of commitment to the school. Studies can be conducted to the effects of different variables that can affect students' happiness levels.

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 70297673-605.01-E.10281730
Konu : Doktora Tez Önerisi

24.05.2019

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

- İlgi: a) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün Genel Müdürlüğümüzde 15/05/2019 tarihinde ve 9615801 sayıda işlem gören yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Veysel BORA'nın Doç. Dr. Viozan ALTINOK'un danışmanlığında yürüttüğü "Ortaokul Öğrencilerinin Mutluluk Algısı İle Okulu Bağlılıklar Arasındaki İlişikte Öğretmen Etkililiğinin Etkisi" konulu doktora tez önerisi, 22/08/2017 tarih ve 2017/25 sayılı Genelgesi kapsamında, Genel Müdürlüğümüzce oluşturulan araştırma izin komisyonu tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda:

Söz konusu araştırmanın; 2018-2019 eğitim ve öğretim yılını aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması, İlgili Genelgenin 4 üncü maddesinde "Araştırma, yarışma ve sosyal etkinlik izinleri bir eğitim-öğretim yılı kapsayacaktır. Talep edilmesi hâlinde izinler her eğitim-öğretim yılı için uzatılabilecektir." hükmü yer almaktadır. Uygulamalarda sadece yazımız ekinde gönderilen mihürlü anketin kullanılması ve elde edilen kişisel verilerin (doğum yeri, vb) gizliliği hususuna dikkat edilmesi çerçevesinde araştırmanın, Genel Müdürlüğümüzde bağlı ortaokullarda yürütülmesi uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Cem GENÇOĞLU
Bakan a.
Genel Müdür

Ekler:

- 1-İlgi (a) yazı ve ekleri
2-Mihürlü Anket (2 sayfa)

DAĞITIM:

Genelgi:
Gazi Üniversitesi
(mihürlü anket ek konulda 2 sayfa)

Bilgi:
11 İl Valiliğine (İl Millî Eğitim
Müdürlükleri)
(Bilgi amaçlı olup, cevabı yazı
sından istenmemektedir)